

2. חסימות עצמיות

נמשיך ונציג אפקט נוסף של נזק עצמי של שחור, אשר ניצולו עלידי לבן מאפשר מתן מט. כבר תארנו את "הסגירה העצמית", שהיא הגבלת המלך השחור עלידי כלי שחור המתייצב לידו. בדומה לה, קיימת "החסימה העצמית" - חסימת קו של כלי שחור עלידי משנהו.

במס' 7 לבן מאיים 2.4ה. מסע כלשהוא של 5ד5 סותר איום זה. כאשר הפרש נוסע לג3 או ה3, לבן נותן מט עלידי הכאתו ברגלי ד2. אבל כאשר הפרש בוחר לו את אחת מששת הערוגות הנותרות, הוא חוסם תמיד את דרכו של אחד מחבריו השחורים, ומכאן מתאפשרים שישה מטים שונים. הבעיה מדגימה נושא פופולרי וקשה: **גלגל שלם של פרש שחור**. שתי החסימות על 6,41 מחדשות שני עניינים שעוד יורחב הדיבור עליהם להבא: א) הן לא גורמות אבדן שמירה, אלא מבטלות כפיתת המלכה הלבנה; ב) הן לכאורה גוררות שני מטים כל פעם, דהיינו "דואלים" - כפל-מטים, מהד3, מהה4. אלא שהפרש עצמו יוצר "במקרה" שמירה חדשה, פעם על ד3, פעם על ה4, ובכך מונע את כפל המטים שהוא עצמו איפשר. עניין זה מכונה "מניעת דואלים".

במס' 8 האיום 2.7. שני הרגלים השחורים סותרים אותו (ג7 נוסע וחושף את לבן לשח, ד7 נוסע ויוצר ערוגת מפלט למלכו). ארבעת מסעיהם גוררים ארבע חסימות שונות של הרצים השחורים. ריבוי חסימות בידי רגלים מן השורה השביעית היווה נושא פופולרי בתקופת פרסום בעיה זו, "נושא מגי", על שם ממציאו.

במס' 9 איום כפול: 2.5פ, 2.6ז. המלכה סותרת את שניהם: את הראשון עלידי יצירת מפלט פוטנציאלי על 6ז, את השני, עלידי יצירת שמירה על קו המט, שמירה פוטנציאלית ההופכת לאמיתית אם הפרש הלבן ינסה לממש את איומו על 6ז, ויתיר בכך את המלכה. אבל על 6ד, 6ה, 6ו היא חוסמת כלים שחורים... חסימות מיוחדות אלו עלידי כלי הנוסע לאורך קו כפיתה מכונות "חסימות הולצהאוזן" על שם מחבר גרמני מהמאה הקודמת. ואילו ההגנות המיוחדות, עלידי כלי כפות, המצפה בקור-רוח שביצוע האיום יתיר אותו וכישיל את האיום, נקראות "הגנות שיפמן", על שם המחבר שחידש רעיון זה. שלוש העמדות הנותרות מדגימות את "נושא גרימשואו" - חסימות הדדיות בין שני כלים. זהו מנגנון בסיסי, המשמש בצורות שונות באין ספור בעיות.

7. I. DRAISKA

Padomju Jaunatne 1949

2# 1.Bc2!

8. H.W. BETTMANN

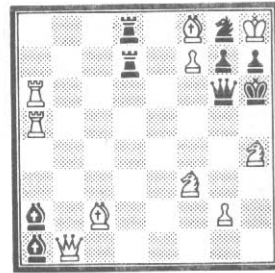
Magee TT 1919

2# 1.S7h6!

9. J. HAYMANN

3 comm Israel RT 1970

2# 1.Qh1!

10. NIEMEIJER & HARTONG

2 Pr Good Companion 1922

2# 1.Qa8!

11. G. CRISTOFFANINI

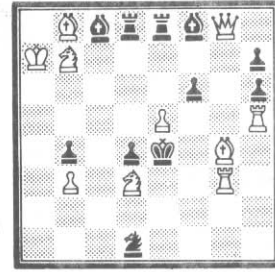
Wiener Schachztg. 1937

2# 1.B:c4!

12. J. HARTONG

1 Pr Problem 1951

2# 1.e:f6!

במס' 10 פעמיים גרימשואו עם צריח אחד בלבד. בעיה מדהימה במבנה הקליל והחסכוני. הכפלת הגרימשואו עלידי צריח ושני רצים, או רץ ושני צריחים מכונה "נושא דאוסון", על שם מחבר אנגלי, שהיה זה רק אחד מחידושויו, מתוך שורה של חידושים מורכבים וחדשניים הרבה יותר.

במס' 11 - כנ"ל, עם מטי סוללה מרשימים.

במס' 12 - ההדגמה הסבוכה ביותר שנעשתה אי-פעם על נושא גרימשואו. ארבעת הכלים יוצרים ארבע פעמים גרימשואו על ערוגות מפגשיהם. צפויים היו ארבעה מטים שונים, אבל המחבר השכיל להשיג שישה! זכרו את מילת הקסם: "מניעת דואלים", ותגלו כיצד עשה זאת!

המנגנון הבסיסי של בעיה זו הודגם לראשונה עלידי המחבר האמריקני **סמואל לוי** במאה הקודמת, והעסיק מחברים עד לשנות השישים. הרטונג היחיד ש"סחט" שישה מטים שונים. שתי הבעיות שלו המופיעות כאן, 10 ו-12, משקפות סביב רעיון הגרימשואו שני קצוות של הקומפוזיציה השחמטית: קלילות ופשטות שובי לב, מול מורכבות מסחררת.